Toezicht- en Handhavingsstrategie

Hoogheemraadschap van
Delfland

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
1.1 Doelen 3
1.2 Strategische opgaven en keuzen 3
1.2.1 Waterkwaliteit 3
1.2.2 Waterkwantiteit 4
1.2.3 Waterveiligheid 4
1.2.4 Strategische keuzen 4
1.2.5 Prioriteiten voor de komende jaren 4
1.3 Nalevingsstrategie 4
1.4 Juridisch kader 5
1.4.1 Toezicht op regels en voorschriften 5
1.4.2 Legger als toetsingskader 5
1.4.3 Zorgplicht 5
1.4.4 Zorgvuldige motivering 5
2. Toezichtstrategie 5
2.1 Instrumentarium 6
2.2 Uitvoering van controles 6
2.3 Keuze van controletype 7
2.4 Vastlegging 7
2.5 Samenwerking en vernieuwing 7
3. Handhavingsstrategie 8
3.1 Toepassing van de LHSO 8
3.2 Instrumentkeuze 8
3.2.1 Uitgangspunten voor hersteltermijnen en sancties 9
3.3 Meerdere overtredingen en herhaling 10
4. Gedogen, overheden en borging 10
4.1 Gedogen: uitzondering en tijdelijk 10
4.2 Andere overheden en de eigen organisatie 10
4.3 Borging en verantwoording 10

De toezicht- en handhavingsstrategie is vastgesteld door het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland op 15 oktober 2026 onder DMS-nummer 2552750 en vervangt de voorgaande toezicht- en handhavingsstrategie (DMS-nummer 1506301).

1. Inleiding

Het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna Delfland) is verantwoordelijk voor veilig, voldoende en schoon water in zijn beheergebied. Op grond van de Waterschapswet, de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht houdt Delfland toezicht op de naleving van regels die de fysieke leefomgeving beschermen. Daarbij werkt Delfland samen met andere handhavingspartners.

Deze toezicht- en handhavingsstrategie beschrijft hoe Delfland toezicht houdt en handhavend optreedt. De strategie geeft richting aan de keuzes die Delfland maakt in de uitvoering van toezicht en handhaving. Het doel is om naleving te bevorderen en risico's voor het watersysteem, de waterkwaliteit en de fysieke leefomgeving te beheersen.

Het Omgevingsbesluit verplicht bestuursorganen met uitvoerings- en handhavingstaken om een toezicht- en handhavingsstrategie vast te stellen.
De strategie vormt vanaf 1 januari 2027 het meerjarig kaderdocument voor toezicht en handhaving en bouwt voort op eerdere strategieën van Delfland.

Kern van de strategie: Delfland werkt risicogestuurd, zichtbaar en informatiegestuurd. We voorkomen overtredingen waar dat kan en grijpen snel, proportioneel en consequent in waar dat nodig is. Bij ernstige risico's, calculerend gedrag of herhaling treden we harder op.

1.1 Doelen

Delfland streeft met toezicht en handhaving de volgende doelen na:

- Beschermen van waterkwaliteit, waterkwantiteit, waterveiligheid en waterstaatswerken.
  - Verhogen van de naleving door burgers, bedrijven, overheden en de eigen organisatie.
  - Vroegtijdig signaleren en beperken van risico's voor het watersysteem, de waterkwaliteit en de fysieke leefomgeving.
- Bijdragen aan het bereiken van geldende waterkwaliteitsdoelen, waaronder de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen.
- Zorgen voor uniforme, uitlegbare en juridisch houdbare uitvoering van toezicht en handhaving.

Delfland werkt deze doelen jaarlijks uit in het Uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving. De prioriteiten en inzet volgen uit de probleemanalyse. Daarin weegt Delfland de kans op overtredingen, de mogelijke gevolgen voor het watersysteem, het naleefgedrag, meldingen, toezichtgegevens en actuele ontwikkelingen per doelgroep of gebied. Zo wordt capaciteit ingezet waar toezicht en handhaving naar verwachting het meeste effect hebben. Ook sluit de aanpak aan op de Plan-Do-Check-Act-cyclus (PDCA-cyclus): Delfland plant op basis van de probleemanalyse, voert uit volgens het uitvoeringsprogramma, monitort met de tussentijdse rapportages en stuurt jaarlijks bij waar dat nodig is met de verantwoordingsrapportage.

1.2 Strategische opgaven en keuzen

De inzet van toezicht en handhaving richt zich op de volgende strategische opgaven en keuzen.

1.2.1 Waterkwaliteit

Delfland zet toezicht en handhaving in om verslechtering van de waterkwaliteit te voorkomen en bij te dragen aan het behalen van de geldende waterkwaliteitsdoelen, waaronder de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Daarbij sluit Delfland aan bij het eigen KRW-programma, het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) en de opgaven voor overig water. De inzet richt zich op activiteiten die een risico vormen voor de chemische en ecologische waterkwaliteit. Daarbij besteedt Delfland extra aandacht aan emissies naar oppervlaktewater, lozingen, glastuinbouw, diffuse verontreinigingen en situaties waarin de waterkwaliteit onder druk staat. De Risicogestuurde Aanpak Waterkwaliteit vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt voor de prioritering van toezicht- en handhavingsinzet op het gebied van waterkwaliteit.

Toezicht en handhaving dragen hieraan bij door risico's vroegtijdig te signaleren, emissies terug te dringen, naleving van regels te bevorderen en overtredingen die de waterkwaliteit

aantasten snel te beëindigen. Bij toezicht en handhaving in de glastuinbouw hanteert Delfland de geldende wet- en regelgeving, vergunningen en beleidskaders. De Beleidsregel zorgplicht lozingsactiviteiten glastuinbouw ondersteunt daarbij de toepassing van de zorgplicht.[1]

1.2.2 Waterkwantiteit

Delfland zet toezicht en handhaving in om een goed functionerend watersysteem te behouden. De inzet richt zich op activiteiten die invloed hebben op het peilbeheer, de wateraanvoer, waterafvoer, grondwater en de bergingscapaciteit van het watersysteem. Daarbij besteedt Delfland bijzondere aandacht aan werkzaamheden, objecten en activiteiten die de doorstroming of waterberging kunnen beperken.
Toezicht en handhaving dragen hieraan bij door belemmeringen in het watersysteem tijdig te signaleren en te laten opheffen, naleving van vergunningen en regels te bevorderen en ongewenste situaties die de werking van het watersysteem kunnen verstoren te voorkomen of te (laten) beëindigen.

1.2.3 Waterveiligheid

Delfland zet toezicht en handhaving in om de veiligheid van waterkeringen en andere waterstaatswerken te waarborgen. De inzet richt zich op activiteiten die de stabiliteit, sterkte of functie van waterkeringen, kunstwerken en andere waterstaatswerken kunnen beïnvloeden. Overtredingen die risico's opleveren voor de waterveiligheid hebben een hoge prioriteit en kunnen aanleiding geven tot direct optreden.
Toezicht en handhaving dragen hieraan bij door risico's voor waterkeringen en waterstaatswerken vroegtijdig te signaleren, naleving van regels en vergunningvoorschriften af te dwingen en bij ernstige risico's direct en doeltreffend op te treden om schade of veiligheidsrisico's te voorkomen.

1.2.4 Strategische keuzes

Delfland kiest bewust voor een zichtbare, risicogerichte en resultaatgerichte werkwijze.

- We richten capaciteit primair op activiteiten en gebieden met de grootste risico's voor waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid.
- We zetten steviger in op naleving waar maatschappelijke opgaven daarom vragen, waaronder de KRW-opgave.
- We treden harder op bij herhaling, calculerend gedrag en structurele overtredingen.
- We investeren in innovatie, gegevens gestuurd werken en nieuwe toezichtmethoden om de effectiviteit van toezicht te vergroten.

1.2.5 Prioriteiten voor de komende jaren

De komende jaren ligt de nadruk op toezicht en handhaving die aantoonbaar bijdragen aan de KRW-opgave, het voorkomen van achteruitgang van de waterkwaliteit en het beschermen van Delflandse assets. Prioriteit krijgen controles in de glastuinbouw, toezicht op directe en indirecte lozingen, toezicht op en handhaving van het naleven van de zorgplicht en maatwerkvoorschriften, toezicht op de naleving van waterkwaliteitsvergunningen en grondwateronttrekkingen. Delfland blijft investeren in de samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, politie, het Openbaar Ministerie en sector- en brancheorganisaties. Delfland stemt waar nodig toezicht- en handhavingsactiviteiten af met deze partners, deelt informatie en expertise en voert waar mogelijk gezamenlijk controles en interventies uit. Wanneer de prioriteiten de komende jaren veranderen, worden deze meegenomen in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma.

1.3 Nalevingsstrategie

Delfland bevordert naleving met een samenhangende inzet van communicatie, stimulering, toezicht en handhaving. Communicatie en stimulering zijn gericht op het voorkomen van overtredingen en het vergroten van vrijwillige naleving. Toezicht controleert de naleving van regels en signaleert risico's. Handhaving beëindigt overtredingen, herstelt de rechtmatige situatie en voorkomt herhaling. Delfland kiest per doelgroep, activiteit en situatie de instrumenten die naar verwachting het meest effectief zijn.

---

[1] Beleidsregel zorgplicht lozingsactiviteiten glastuinbouw, te raadplegen via: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR749601

De inzet van communicatie wordt uitgewerkt in de communicatiestrategie Toezicht en Handhaving (DMS-nummer: 2423964). Waar dat passend en toegestaan is, publiceert Delfland handhavingsbesluiten (DMS-nummer: 2503830). Handhavingsbesluiten worden gepubliceerd wanneer er sprake is van overtredingen in de categorieën B4, C3, C4, D2, D3 en D4 (basisinterventiematrix, zie par. 3.1). Dit gaat om situaties waarin het risico op schade aanzienlijk is, of waarin sprake is van onverschillig, calculerend of notoir gedrag. In deze gevallen kan de publicatie van de sanctie en de bedrijfsnaam bijdragen aan transparantie, preventie en gedragsbeïnvloeding.

1.4 Juridisch kader

Delfland houdt toezicht en treedt handhavend op binnen de wettelijke kaders voor waterbeheer en de fysieke leefomgeving. De belangrijkste kaders zijn de Omgevingswet, het Omgevingsbesluit, de Omgevingsregeling, het Besluit activiteiten leefomgeving, Waterschapswet, de Algemene wet bestuursrecht, de Waterschapsverordening Delfland en de Legger Delfland.

1.4.1 Toezicht op regels en voorschriften

Deze kaders bepalen waarop Delfland toezicht houdt en wanneer handhavend optreden mogelijk is. Het gaat onder meer om algemene regels, vergunningvoorschriften, maatwerkvoorschriften, onderhoudsverplichtingen en zorgplichten. Bij overtredingen sluit Delfland aan bij de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO).

1.4.2 Legger als toetsingskader

De Legger Delfland (bestaand uit de leggertekst en de leggerkaart) is een belangrijk toetsingskader voor toezicht en handhaving. Daarin zijn onder meer de ligging, afmetingen en onderhoudsverplichtingen van waterstaatswerken vastgelegd. De Legger helpt daarmee om te bepalen welke verplichtingen gelden en waarop toezicht wordt gehouden.

1.4.3 Zorgplichten

Specifieke zorgplichten vormen een basisnorm voor lozingsactiviteiten. Zij dragen eraan bij dat nadelige gevolgen voor de waterkwaliteit worden voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt. Deze zorgplichten zijn opgenomen in artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en artikel 7.1 van de Waterschapsverordening Delfland (Wsv).

De specifieke zorgplichten gelden naast algemene regels en vergunningvoorschriften en kunnen ook betekenis hebben in situaties die niet volledig in concrete voorschriften zijn uitgewerkt. Daarmee bieden zij ruimte om in te spelen op situaties die niet vooraf volledig in regelgeving kunnen worden voorzien.

Omdat specifieke zorgplichten algemeen zijn geformuleerd, kan Delfland de toepassing daarvan verduidelijken in beleidsregels. Voor lozingsactiviteiten in de glastuinbouw heeft Delfland hiervoor de Beleidsregel zorgplicht lozingsactiviteiten glastuinbouw vastgesteld.

1.4.4 Zorgvuldige motivering

Handhavend optreden vraagt om een zorgvuldige onderbouwing. Delfland legt dan vast welke risico’s of gevolgen zijn geconstateerd, welke maatregelen redelijkerwijs mochten worden verwacht en waarom het handelen of nalaten onvoldoende was.

2. Toezichtstrategie

Toezicht is gericht op het voorkomen en vroeg signaleren van overtredingen. Controles blijven noodzakelijk om overtredingen te kunnen constateren. Delfland combineert controles met communicatie en stimulering en kiest de intensiteit op basis van risico en naleefgedrag.

Strategische lijn
Delfland beschikt over een breed scala aan toezichtinstrumenten en weegt steeds af welk instrument en welk type controle het meest passend is. Daarbij stemt Delfland de vorm, intensiteit en frequentie van het toezicht af op de risico's, het naleefgerag en de beschikbare informatie. Bij ernstige risico's, eerdere overtredingen, onvoldoende medewerking of signalen van structurele niet-naleving intensiveert Delfland het toezicht en zet het waar nodig aanvullende controlemethoden in.

2.1 Instrumentarium

Delfland beschikt over de volgende toezichtinstrumenten.

Tabel 1 Toezichtsinstrumenten

Instrument	Doel	Voorbeelden
Communicatie	Regels en belangen begrijpelijk maken.	Gerichte informatie, gesprekken, voorlichting en samenwerking met branches.
Stimulering	Naleving bevorderen voordat een overtreding is vastgesteld.	Waarschuwende communicatie, aankondiging van controles en praktische uitleg.
Controle	Naleving toetsen en risico's signaleren.	Reguliere, quick-scan-, diepte-, ad-hoc-, projectmatige, integrale en opleveringscontroles; surveillance over land, water en vanuit de lucht.
Risicogestuurd toezicht	Capaciteit richten op plekken en activiteiten met de grootste risico's.	Gerichte inzet van toezichtgegevens, metingen en samenwerking, onder meer in de glastuinbouw.

2.2 Uitvoering van controles

Delfland voert controles risicogestuurd en volgens een vaste basiswerkwijze uit. De jaarlijkse uitwerking vindt plaats in het Uitvoeringsprogramma Toezicht en Handhaving. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

- De vorm, frequentie en reikwijdte van de controle hangen af van het risico, de aard en omgeving van de activiteit, het naleefgedrag, eerdere overtredingen, signalen en de gestelde prioriteiten. Periodieke controles worden gepland; incidentele controles volgen onder meer op meldingen, incidenten, calamiteiten en handhavingsverzoeken.
- Op een handhavingsverzoek van een belanghebbende neemt Delfland een besluit overeenkomstig de geldende wettelijke procedures.
- Controles zijn in beginsel onaangekondigd en waar passend integraal. Delfland kan een controle aankondigen als dit nodig is om de controle doelmatig uit te voeren.
- Administratief toezicht omvat waar nodig de controle van vergunningen, meldingen, rapportages, meetgegevens, logboeken, certificaten en andere verplichte registraties. Delfland beoordeelt daarbij volledigheid, juistheid, samenhang en naleving van voorschriften en kwaliteitsnormen.
- Delfland verifieert waar nodig de controle-, meet- en onderzoeksgegevens die een vergunninghouder, melder of andere verantwoordelijke zelf moet aanleveren. Dit kan door dossieronderzoek, vergelijking met eerdere gegevens, een steekproef, eigen metingen of een fysieke controle.
- Tijdens het toezicht geeft Delfland waar nodig uitleg over geldende voorschriften en de maatregelen die nodig zijn om overtredingen te voorkomen of te beëindigen. Deze voorlichting vervangt handhavend optreden niet.
- Toezichthouders zijn herkenbaar en leggen aanleiding, reikwijdte, bevindingen, beoordeling, afspraken, hersteltermijnen en vervolgacties zorgvuldig en controleerbaar vast. De omvang van de rapportage sluit aan op de aard en reikwijdte van de controle.

2.3 Keuze van controletype

Delfland kiest het controletype dat past bij het doel van het toezicht, de aard van de activiteit, de beschikbare informatie en de risico's voor het watersysteem. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste controletypen en het doel daarvan.

Tabel 2 Controletypen

Controletype	Doel
Reguliere controle	Planmatig beoordelen of een activiteit aan de geldende regels voldoet, bijvoorbeeld bij vergunningplichtige activiteiten.
Quick-scan	Snel en gericht inzicht krijgen in de naleving van geselecteerde onderdelen, bijvoorbeeld naar aanleiding van signalen of meetresultaten.
Dieptecontrole	Een specifiek risico, voorschrift of nalevingsvraagstuk grondig onderzoeken, bijvoorbeeld bij vermoedens van een overtreding.
Ad-hoc controle	Reageren op een melding, incident, calamiteit, klacht, handhavingsverzoek of ander signaal.
Projectmatige controle	Toezicht houden op een afgebakend thema, gebied of doelgroep, bijvoorbeeld binnen de Risicogestuurde Aanpak Waterkwaliteit.
Integrale of gecoördineerde controle	Samenhangende risico's beoordelen en het toezicht met andere instanties afstemmen, bijvoorbeeld grote infrastructurele projecten.
Surveillance	Overtredingen en risico's in een gebied vroeg signaleren en de zichtbaarheid van toezicht vergroten, bijvoorbeeld via vaar-, lucht- of veldsurveillance.
Opleveringscontrole	Beoordelen of uitgevoerde werkzaamheden of een in gebruik genomen activiteit aan de geldende voorschriften voldoen.
Hercontrole	Vaststellen of een overtreding binnen de gestelde termijn is beëindigd.

Delfland kan kiezen voor een ander of aanvullend controletype wanneer:

- De mogelijke gevolgen voor waterkwaliteit, waterveiligheid, waterkwantiteit of waterstaatswerken groter zijn;
- Eerdere overtredingen of herhaling zijn vastgesteld;
- Gegevens ontbreken, onderling afwijken of onvoldoende betrouwbaar zijn;
- De gecontroleerde onvoldoende medewerking verleent;
- Signalen wijzen op een bredere of structurele overtreding;
- Verificatie door metingen, monsterneming of aanvullend dossieronderzoek nodig is.

2.4 Vastlegging

In het controlerapport legt Delfland vast:

- Welk controletype is toegepast;
- Wat het doel en de reikwijdte van de controle waren;
- Welke voorschriften, documenten en activiteiten zijn beoordeeld;
- Welke onderzoekshandelingen zijn uitgevoerd;
- Waarom van het geplande controletype is afgeweken;
- Welke bevindingen, overtredingen en vervolgacties daaruit volgen.

2.5 Vernieuwing en samenwerking

Delfland blijft de uitvoering van toezicht en handhaving verder ontwikkelen. Daarbij worden gegevens, metingen, gebiedsgerichte inzet en nieuwe toezichtvormen doelgericht ingezet om risico's beter in beeld te brengen en de effectiviteit van toezicht en handhaving te vergroten.

Ook benut Delfland onderdelen uit eerdere aanpakken waarvoor voldoende aanleiding bestaat om deze voort te zetten, zoals hogere dwangsommen, het aanspreken van natuurlijke personen waar dat juridisch passend is en het gerichter toepassen van de zorgplicht. Vernieuwing is daarbij geen doel op zich; de bijdrage aan naleving en de bescherming van het watersysteem is leidend.

Delfland werkt waar nodig samen met omgevingsdiensten, politie, het Openbaar Ministerie, sector- en brancheorganisaties en andere bevoegde instanties. Ook werkt Delfland samen met de omringende waterschappen. Delfland stemt toezicht- en handhavingsactiviteiten waar nodig af met deze partners, wisselt informatie uit en voert waar mogelijk gezamenlijk controles uit. Bij ernstige overtredingen of mogelijke strafrechtelijke handhaving vindt afstemming plaats met politie en Openbaar Ministerie.

3. Handhavingsstrategie

Bij een geconstateerde overtreding geldt de beginselplicht tot handhaving. Dit betekent dat Delfland in de regel handhavend optreedt. Alleen bij bijzondere omstandigheden, zoals concreet zicht op legalisatie of wanneer handhaving onevenredig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen, kan daarvan worden afgezien. Delfland reageert op overtredingen, stuurt op snel herstel en voorkomt herhaling.

Strategische lijn
Delfland beschikt over een breed palet aan handhavingsinterventies en weegt altijd af wat de meest passende interventie is. Delfland schaalt op wanneer herstel uitblijft of de omstandigheden daarom vragen. Bij ernstige gevolgen, recidive, calculerend of crimineel gedrag of financieel voordeel kan Delfland direct een stevigere interventie inzetten, zo nodig in combinatie met bestuursrecht en strafrecht.

3.1 Toepassing van de LHSO

Bij handhavend optreden volgt Delfland de LHSO, een landelijk vastgesteld kader dat zorgt voor een uniforme, voorspelbare en proportionele aanpak van overtredingen. De LHSO beschrijft in een aantal stappen hoe handhavend wordt opgetreden bij overtredingen.[2] Delfland past deze stappen toe om per situatie te bepalen welke interventie passend en effectief is.

1. Positioneren: Beoordeel de gevolgen voor het watersysteem en het gedrag van de overtreder. Plaats de bevinding in de basisinterventiematrix.
2. Verzwaren of verzachten: Betrek onder meer recidive, financieel voordeel, samenhang met andere strafbare feiten, facilitators, waarheidsvinding en normbevestiging.
3. Interveniëren: Kies een passende interventie. Gedragsvoorschriften gelden direct; hersteltermijnen zijn zo kort als redelijk en uitvoerbaar.
4. Afstemmen: Stem bij ernstige overtredingen of een mogelijke strafrechtelijke aanpak af met politie en Openbaar Ministerie.
5. Vastleggen: Leg feiten, afwegingen, afspraken, termijnen en besluiten controleerbaar en juridisch houdbaar vast.

3.2 Instrumentkeuze

Delfland kiest per overtreding de maatregel die passend en effectief is. Daarbij kijkt Delfland naar de ernst van de overtreding, de gevolgen voor het watersysteem, het gedrag van de overtreder, eerdere overtredingen, het behaalde voordeel en de kans op herhaling. Waar nodig combineert Delfland bestuursrechtelijk, strafrechtelijk en privaatrechtelijk optreden. Daarbij zijn de volgende instrumenten beschikbaar:

- **Waarschuwing:** naar aanleiding van een controle kan Delfland, afhankelijk van het gedrag van de overtreder en de ernst van de overtreding, een waarschuwingsbrief verzenden. Daarin wordt de overtreder geïnformeerd over de constatering, de overtreden regel, het belang dat met die regel wordt beschermd en de te nemen herstelmaatregelen.

[2] De volledige LHSO, inclusief de basisinterventiematrix, is te raadplegen via: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR709021/1#bijlage_1

- **Voornemen (art. 4:8 Awb):** voordat Delfland een herstelsanctie oplegt, worden belanghebbenden in beginsel in de gelegenheid gesteld een zienswijze te geven op het voorgenomen besluit. In spoedeisende situaties kan hiervan worden afgeweken.
- **Last onder bestuursdwang (art. 5:21 Awb):** het doel van een last onder bestuursdwang is om de overtreder te bewegen de overtreding ongedaan te maken. Als dat niet gebeurt, kan Delfland de overtreding of de gevolgen daarvan zelf ongedaan maken op kosten van de overtreder.
- **Last onder dwangsom (art. 5:31d Awb):** het doel van een last onder dwangsom is om de overtreder te bewegen de overtreding ongedaan te maken. Als dat niet gebeurt, is de overtreder verplicht tot betaling van een geldsom. De hoogte en vorm van de dwangsom moeten een reële prikkel vormen en evenredig zijn.
- **(Zeer) spoedeisende bestuursdwang (art. 5:31 Awb):** bij acuut gevaar of ernstige risico's voor het watersysteem kan Delfland direct ingrijpen zonder begunstigingstermijn. Bij spoedeisende bestuursdwang wordt eerst een besluit genomen, maar zonder begunstigingstermijn. Bij zeer spoedeisende bestuursdwang kan direct worden opgetreden zonder voorafgaand besluit;
- **Intrekken van een vergunning of ontheffing (art. 5:40, tweede lid, Ow; art. 18.10 Ow en art. 3.4 Wsv):** wanneer de overtreding bestaat uit het niet naleven van voorschriften die aan een vergunning of ontheffing zijn verbonden, kan volledige of gedeeltelijke intrekking volgen als de wettelijke grondslag en de omstandigheden dat rechtvaardigen.
- **Strafrechtelijk optreden:** strafrechtelijke sancties kunnen gepast zijn wanneer het doel van de sanctie niet is gericht op beëindiging van een onwenselijke situatie, maar op bestraffing of normbevestiging. In sommige gevallen kan naast het opleggen van een sanctie ook wederrechtelijk verkregen economisch voordeel worden ontnomen. Bij het vaststellen van een strafbaar feit maakt een buitengewoon opsporingsambtenaar (Boa) een proces-verbaal op. Bij eenvoudige feiten, zoals snelheidsovertredingen bij varen, kan een politiestrafbeschikking worden opgemaakt. In overige gevallen wordt een uitgebreider proces-verbaal opgesteld en overgedragen aan het Openbaar Ministerie.
- **Privaatrechtelijk optreden:** Delfland is een publiekrechtelijke rechtspersoon als bedoeld in artikel 2:1 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek en kan daardoor ook deelnemen aan het privaatrecht. Privaatrechtelijk optreden kan aanvullend worden ingezet wanneer Delfland bijvoorbeeld als eigenaar, contractpartij, verhuurder, bruikleengever kan handelen of wordt geschaad. Ook als een overtreding leidt tot beschadiging van eigendommen van Delfland kan hij optreden. Dit staat naast bestuursrechtelijke of strafrechtelijke handhaving. Hierover vindt intern afstemming plaats.

Een last onder bestuursdwang en een last onder dwangsom zijn herstelsancties. Deze besluiten zijn gericht op het beëindigen van een overtreding, het herstellen van de rechtmatige situatie of het voorkomen van herhaling. Tegen een handhavingsbesluit staan bezwaar en beroep open volgens de regels van de Algemene wet bestuursrecht.

3.2.1 Uitgangspunten voor hersteltermijnen en sancties

Delfland stemt hersteltermijnen af op de aard, ernst en gevolgen van de overtreding. Uitgangspunt is dat overtredingen zo snel mogelijk worden beëindigd. Bij acuut gevaar, ernstige risico’s voor het watersysteem of onomkeerbare gevolgen kan direct worden ingegrepen zonder hersteltermijn middels (zeer) spoedeisende bestuursdwang.
Voordat Delfland een herstelsanctie oplegt, worden belanghebbenden in beginsel in de gelegenheid gesteld om een zienswijze te geven op het voorgenomen besluit (voornemen). Delfland kiest per situatie het handhavingsinstrument dat het meest effectief en evenredig is om de overtreding te beëindigen, herhaling te voorkomen en de beschermde belangen te waarborgen.
Wanneer een overtreding niet binnen de gestelde termijn wordt beëindigd, kiest Delfland in beginsel voor een zwaardere of aanvullende interventie. Daarbij wordt aangesloten bij de LHSO. De zwaarte van de sanctie hangt af van de ernst van de overtreding, het gedrag van de overtreder, eventuele recidive, het behaalde voordeel en de risico’s voor het watersysteem.

3.3 Meerdere overtredingen en herhaling
Bij meerdere gelijktijdige overtredingen wordt de aanpak afgestemd op de overtreding met de zwaarste passende sanctie. Herhaling is een verzwarende omstandigheid. Wanneer eerdere interventies onvoldoende effect hadden, kiest Delfland een zwaardere of aanvullende interventie.

4. Gedogen, overheden en borging

4.1 Gedogen: uitzondering en tijdelijk
Delfland heeft in beginsel de plicht om tegen overtredingen op te treden. Alleen onder bijzondere omstandigheden kan Delfland tijdelijk van handhavend optreden afzien, bijvoorbeeld wanneer sprake is van concreet zicht op legalisatie, overmacht of wanneer handhaving in het concrete geval onevenredig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen. Delfland motiveert deze afweging zorgvuldig en legt haar schriftelijk vast. Gedogen legaliseert de overtreding niet en schept geen recht op voortzetting.

Gedogen geldt voor een zo kort mogelijke, duidelijk begrensde periode en kan worden verbonden aan voorwaarden die de beschermde belangen waarborgen. Delfland houdt toezicht op de naleving daarvan.

Gedogen kan alleen als	Gedogen is niet mogelijk bij
• Sprake is van bijzondere omstandigheden, zoals concreet zicht op legalisatie of onevenredigheid van handhaving in het concrete geval; • De situatie tijdelijk en duidelijk begrensd is; • De belangen van waterveiligheid, waterkwaliteit en het watersysteem voldoende zijn beschermd; • De voorwaarden uitvoerbaar en controleerbaar zijn.	• Acuut of dreigend gevaar; • Onomkeerbare of onaanvaardbare gevolgen voor de beschermde belangen; • Een overtreding die niet tijdelijk kan worden beëindigd of gelegaliseerd; • Niet-naleving van de voorwaarden waaronder wordt gedoogd.

Bij niet-naleving van de voorwaarden heroverweegt Delfland het gedogen en treedt het in beginsel handhavend op.

4.2 Andere overheden en de eigen organisatie
Voor andere bestuursorganen geldt dezelfde strategie als voor bedrijven en inwoners. Overheden hebben een voorbeeldfunctie. Consistent optreden is daarom belangrijk voor de geloofwaardigheid van Delfland als normerende overheid en voor het vertrouwen dat regels gelijk worden toegepast. Andere bestuursorganen worden bij overtredingen bestuursrechtelijk op dezelfde wijze behandeld, voor zover wettelijke voorschriften niet tot een andere maatregel leiden.

Ook op projectbesluiten en vergunningen van de eigen organisatie houdt Delfland toezicht. Een overtreding wordt direct gemeld aan de verantwoordelijke collega en het afdelingshoofd van die collega. De overtreding wordt gerapporteerd aan de portefeuillehouder Toezicht en Handhaving en zo nodig besproken in het portefeuillehoudersoverleg. Management of bestuur zorgt voor beëindiging en voorkoming van herhaling van de overtreding en zo nodig herstel van schade.

4.3 Borging en verantwoording
Delfland borgt een zorgvuldige uitvoering van toezicht en handhaving en legt verantwoording af volgens de volgende uitgangspunten:
- Besluiten zijn zorgvuldig, gemotiveerd, transparant en controleerbaar.
- De uitvoering van toezicht en handhaving volgt geldende administratieve procedures en werkinstructies.
- De resultaten worden tussentijds en jaarlijks gerapporteerd.

- De probleemanalyse, prioriteiten en strategie worden periodiek herijkt op basis van resultaten en ontwikkelingen.

Hiermee blijft de strategie actueel en kan Delfland tijdig bijsturen wanneer risico's, naleefgedrag of maatschappelijke opgaven veranderen.